

Sağlık Bilimleri Fakültesini Tercih Eden Öğrencilerin, Üniversite ve Meslek Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler (Kırıkkale Üniversitesi Örneği)

Factors in Selecting a University and Career among Students Studying in the Faculty of Health Sciences (Kirikkale University)

Gamze Ebru ÇİFTÇİ,¹ Selda Fatma BÜLBÜL,² Nuray BAYAR MULUK,³
Gülsüm ÇAMUR DUYAN,⁴ Ali YILMAZ⁵

¹Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kırıkkale

²Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Hastalıkları ve Sağlığı Anabilim Dalı, Kırıkkale

³Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, KBB Anabilim Dalı, Kırıkkale

⁴Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale

⁵Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Kırıkkale

Özet

Amaç: Meslek seçimi bireylerin yaşamlarını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Kendine uygun mesleği seçen bireyler yaşam boyu mutlu olacağı gibi yaptıkları işte de verimli olacak, kendisine ve yaşadığı topluma daha çok fayda sağlayacaktır. Bu önemden hareketle, tanımlayıcı bir araştırma niteliğinde olan bu çalışma öğrencilerin meslek ve üniversite tercihlerini etkileyen etmenleri saptamak amacı ile yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma örneklemini Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne 2009-2010 akademik yılında kayıt yaptıran öğrenciler oluşturdu.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %70.32'sinin kendi isteği ile tercih yaptığı, %45.05'inin İç Anadolu Bölgesi'nden geldiği ve %57,4'ünün ailesinin ekonomik durumunu orta olarak değerlendirdiği görüldü. Öğrenciler tercihlerini çoğunlukla 6-10. sıralarda yaptıkları ve çoğunluğunun tercih ettiği bölümlerle ilgili genel bilgiye sahip olduğu sonucuna varıldı.

Sonuç: Üniversite tercihinin etkileyen faktörler arasında; üniversitenin şehre olan mesafesinin daha etkili olduğu, şehrin sosyo-ekonomik düzeyinin, yurt ve barınma olanaklarının etkisinin düşük olduğu, öğretim elemanları ve akademik yapının etkisinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Gençlik; meslek seçimi; sağlık bilimleri; üniversite öğrencisi.

Abstract

Background: Selection of one's career is one of the most important factors affecting an individual's life. Individuals who choose appropriately will be happier in their lifetime, more efficient in their work, and of greater benefit to society. This descriptive cross-sectional study was conducted to determine the factors that affect the preferences of students in their selection of a profession and university.

Methods: The sample of this cross-sectional descriptive study included students attending Kirikkale University, Faculty of Health Sciences, who were enrolled in the 2009-2010 academic year.

Results: Overall, 70.32% of the participants selected his/her own preference, 45.05% were from the Central Anatolia region, and 57.4% assessed the economic status of their family as moderate. Students generally indicated their preferences on the 6th-10th lines, and the majority of them had general information related to the department preferred.

Conclusion: The study shows that distance from the university to the city centre is far more effective in selecting a university than the social-economic status of the city and accommodation facilities. It can also be seen that the academic structure of the university has hardly any effect on university preference.

Key words: Youth; career choice; health sciences; university student.

İletişim: Dr. Gamze Ebru Çiftçi,
Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Kampüs Yerleşkesi, Yahşihan 71450 Kırıkkale
Tel: 0318 - 357 37 38

Başvuru tarihi: 19.07.2011
Kabul tarihi: 01.10.2011
e-posta: eb_ru27@hotmail.com

Giriş

Gençlik çağı hayatın en önemli ve en kritik dönemlerinden birisi olup, yetişkinliğe hazırlık dönemidir. Genç insan çocukluktan kurtulmanın ve yetişkinliğin sorumluluğunu almaya başlamanın tedirginliğini yaşar.^[1,2] Genç bu dönemde yetişkin rolünü benimseyerek seçim yapar ve sorumluluk yüklenmeye başlar. Bu seçim doğrultusunda beklenti ve isteklerini gerçekleştireceği ve geçimini sağlayabileceği ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek seçer.^[3] Bu dönemde genç birey sıklıkla hangi meslekte mutlu olacağını, kendisini gerçekleştirebileceğini düşünmeye, bunun için arayışlara girişmeye başlar. Durum böyle olunca da meslek seçme oldukça kritik olmakta ve genç birey için de bir stres ve baskı oluşturmaktadır.

Araştırmalara göre meslek, bireylerin hayatını kazanmak için yaptığı kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi, becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Meslek kişinin kimliğinin en önemli kaynağı olup, onun etraftan saygı görmesine, başkaları ile ilişki kurmasına, toplumda bir yer edinmesine ve işe yaradığı duygusunu yaşamasına olanak veren bir etkinlik alanıdır.^[4]

Meslek seçimi ile birlikte birey yetişkinlik aşamasına dair pek çok kritik karara da adım atmaktadır. Meslek seçimi ya da üniversite tercihi yapma aşamasında gencin rastgele yapacağı bir seçimle tüm yaşamını etkileyebilecek ve verimsiz olabilecek durumlar yaratması da olasıdır. Bu nedenle, birey meslek seçerken kendi özellikleri ile seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uygunluk olmasına dikkat etmelidir.^[5] Meslek, sadece para kazanma aracı değildir. Meslek her şeyden önce yetenekleri kullanma, kendini gerçekleştirme ve geliştirme yoludur. Kişi kendisine haz veren bir işi yaptığı zaman stres denilen iş hastalığına tutulma olasılığı azalır.^[6,7] Bir mesleği değerli kılan öncelikli nitelik kuşkusuz insanlığa hizmet ilkesidir. Günümüzdeki hızlı toplumsal değişim farklı mesleklerin ortaya çıkmasına neden olurken, bazı mesleklerin toplumsal statüsü ile ekonomik olanaklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu da öğrencilerin meslek seçimlerini etkilemektedir.

Ortalama insan ömrünün uzamasına ve hızla artan bilgi birikimine paralel olarak, sağlık sektöründe var olan mesleklerin iş yükü artmakta, yeni iş ve meslek alanları ortaya çıkmaktadır. Sağlık hizmetlerinin vazgeçilmezliği ve giderek daha karmaşık bir hal almasının doğal sonucu olarak, günümüzde ve ilerleyen zamanda tüm sağlık alanındaki mesleklerin önemi daha da arta-

cak, mesleklerdeki çeşitlenme de sürecektir. Ülkemizde, tıp, veterinerlik, eczacılık ve diş hekimliği dışındaki meslek alanları ile ilgili bölümler genel olarak Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde yer almaktadır. Son yıllarda yükseköğretim kurumlarında kurulmaya başlanan ve yaygınlaşan Sağlık Bilimleri Fakülteleri'nin temel amacı, dünyada ve ülkemizde hızla gelişen sağlık sektörünün gereksinim duyduğu alanlarda sağlık insan gücü yetiştirmek için, gençlere, güncel bilgi ve çağdaş teknolojiler ışığında, eğitim-öğretim olanakları sağlamaktadır.

2010 itibarıyla 157 üniversitenin 17'sinde Sağlık Bilimleri Fakültesi bulunmaktadır ve bu sayılar her geçen yıl artış göstermektedir.^[8] Bu rakamlar öğrencilerin tercihinde zorlanmalarına neden olmaktadır. "Kampüs, barınma ve sosyal olanakları da, eğitim olanakları kadar güçlü olan eski köklü bir üniversitede, az istediği bir meslek alanı mı? Yoksa yeni kurulmuş, henüz gelişmekte olan bir üniversite tercih edip, arzu ettiği geleceği ona sunacak meslek seçmek mi?" sorusuna cevap vermek de giderek zorlaşmaktadır.

Çağımızda teknolojinin gelişmesi ile üniversite öğrenci adayları bilgiye daha çabuk ve hızlı erişim olanağına sahip olmuştur. Görsel ve yazılı basın organlarından (TV, gazete, internet sayfaları vb.), üniversite tanıtım aktivitelerinden (fuar, afiş, broşür vb.), aile ve çevreden alınan bilgiler, öğrenciler için üniversiteleri daha da önemlisi meslekleri tanımak adına bilgi ağını oluşturmaktadır.

Sağlık bilimlerinin içinde genel anlamda yer alan hemşirelik, fizyoterapi, çocuk gelişimi, sağlık yönetimi, sosyal hizmet gibi mesleklere değişen toplumsal yapı içerisinde gerek iş olanaklarının artması ve gerekse toplumun verdiği değer açısından bir ilgi söz konusudur.

Ayrıca sağlık bilimleri kapsamındaki pek çok mesleğin iş garantisi olması tercihte önemli bir etkidir. Yapılan bir çalışmada, hemşirelik mesleğinde iş bulma olanaklarının fazla olması, mesleğe duyulan ilgi, aile ve yakınlarının isteği, mesleğin toplumsal saygınlığının dürüstlük ve sorumluluk getiren konumda olması, mezun olduğunda parasal getirisinin iyi olması, kişinin meslekte özgür olması, çalışma koşullarının rahatlığı, eğitim kolaylığı öğrencilerin seçimini etkilediğini göstermektedir.^[3] Başka bir çalışmada ise, üniversitede hemşire, ebe ve sağlık memurluğu okuyan öğrencilerin mesleği tanıması, mesleğe duyulan özel ilgi ve kariyer sahibi olma isteği nedeniyle bu mesleği seçtiği sonucuna ulaşılmıştır.^[4]

Tercih nedenlerinin ve bunun gerisindeki etkenlerin saptanması hem üniversite, hem de fakülte için tanıtım (pazarlama) aktivitelerinin etkinliğini ölçme açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde artan üniversite sayısı ile birlikte rekabet de artmakta, kurumlar öğrencilere ulaşmak kendilerine pazarda etkili bir konum edinmek için daha çok tanıtım çalışmalarına ağırlık vermektedir.

Buradan hareketle, çalışmada 1992 yılında kurulmuş olan bir üniversitenin 2009 yılında bünyesine kattığı Sağlık Bilimleri Fakültesi'ni tercih eden (2009-2010 Akademik Dönemi) ilk öğrenci grubunun üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörlerin ortaya konulması hedeflendi.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu araştırmanın verileri heterojen bir gruptan, anket uygulamak suretiyle, tek ölçmeye dayalı bir model kullanılarak toplandı.

Araştırma grubunu 2009-2010 yılı akademik döneminde bir üniversite bünyesindeki Sağlık Bilimleri Fakültesi'ni kazanan ve kayıt yaptıran öğrencilerin oluşturması planlandı. Bu dönemde Hemşirelik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Sağlık Yönetimi ve Çocuk Gelişimi Bölümleri'ne kayıt yaptıran toplam 121 öğrenciden 91'i çalışmaya katıldı.

Verilerin toplanmasında önceden hazırlanan, kendilerinin doldurmasına yönelik, öğrencilere ilişkin sosyo-demografik sorular ve meslek/üniversite seçimlerini etkileyen faktörler ile ilgili soruların yer aldığı anket formu kullanıldı.

Veriler, "SPSS for Windows 16" programı kullanılarak analiz edildi. Değişkenlerin ölçülme düzeyine göre, yüzdelik, sıklık, ortalama, standart sapma, genişlik, en az-en çok değer gibi betimleyici istatistikler kullanıldı. Bazı verilerde ise ki-kare analizinden yararlanıldı, anlamlılık $p < 0.05$ değerinde var kabul edildi.

Bulgular

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya yaş ortalaması 19.7 olan, 33 erkek ve 58 kız öğrenci katıldı. Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin %20.9'unu çocuk gelişimi bölümü, %26.4'ünü fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü, %26.4'ünü hemşirelik bölümü ve %26.4'ünü sağlık yönetimi bölümü

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

Özellikler	Sayı	Yüzde
Bölümler (n=91)		
Çocuk gelişimi	19	20.9
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	24	26.4
Hemşirelik	24	26.4
Sağlık yönetimi	24	26.4
Cinsiyet (n=91)		
Erkek	33	36.3
Kadın	58	63.7
Yaş (n=91)		
22-24	17	18.7
19-21	72	79.2
≤18	2	2.2
Lise türü (n=91)		
Lise (Devlet)	36	39.5
Özel lise	7	7.7
Anadolu / Fen lisesi	34	37.3
Süper lise	14	15.3
Sosyal güvence (n=91)		
Yok	13	14.2
Sosyal güvenlik kurumu	74	81.5
Yeşil kart	4	4.3

Ortalama yaş: 19.7 (Minimum 17 yaş-Maksimum 23 yaş).

öğrencileri oluşturdu. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%79.2) 19-21 yaş grubunda olduğu, yaklaşık yarısının 21 yaşında olduğu (%49.5), yaklaşık üçte birinin Anadolu/Fen lisesi mezunu olduğu (%37.3), yine bu öğrencilerin %85.8'inin sosyal güvencesinin olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Öğrencilerin %68.1'inin anne, baba ve kardeş ile yaşadığı, %89'unun anne ve babaların evli ve birlikte yaşamakta olduğu, %94,5'inin de en az bir kardeşe sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin içinde yaşadığı ailenin çoğunluğunun (%80.2) çekirdek aile özeliği taşıdığı ve öğrencilerin %11'lik kısmının, anne veya babasının vefat ettiği görülmüştür (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğrencilerin, babalarının %39.1'inin 45-49 yaş grubunda olduğu, annelerinin ise %42.2'sininin 40-44 yaş aralığında olduğu saptandı (Tablo 3).

Öğrencilerin annelerinin %18.7'si okur-yazar değildi, %44'ü ilkokul mezunuydu. Babalarının ise okur-yazar olma durumu annelere göre daha yüksekti, %26.4'ü

Tablo 2. Öğrencilerin birlikte yaşadığı kişiler, kardeş durumları ve ebeveynlerinin medeni durumuna ilişkin bilgiler (n=91)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Evde kiminle yaşadıkları		
Anne-babasıyla	11	12.1
Anne-baba ve kardeş ile	62	68.1
Diğer	12	13.2
Yanıtsız	6	6.6
Anne-babanın medeni durumu		
Anne baba evli ve birlikte yaşıyor	81	89.0
Anne vefat etmiş	2	2.2
Baba vefat etmiş	8	8.8
Kardeş durumu		
En az bir kardeşi olan	86	94.5
Kardeşi olmayan		5.5
Toplam	91	100.0

üniversite-yüksekokul mezunu, %24.2'si lise mezunu idi (Tablo 3).

Araştırma kapsamındaki öğrenciler, ailelerinin ekonomik durumunu %57.1'i orta, %33'ü iyi ve %10'u kötü olarak değerlendirdi (Tablo 3).

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin %45'i İç Anadolu, %2.2'si Ege, %13.2'si Akdeniz, %8.8'i Karadeniz, %7.7'si Doğu Anadolu, %9.9'u da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadıklarını belirtmiştir. Yerleşim yeri açısından ise; üniversite öncesi %49.5'inin il merkezinde, %12.1'inin köyde yaşadığı belirlendi (Tablo 4).

Öğrencilerin Bölümleri ve Demografik Durumları ile İlgili Karşılaştırmalar

Çalışmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre tercih sıralamasında anlamlı bir fark bulundu ($p<0.00$). Çocuk Gelişimi ve Hemşirelik bölümlerindeki öğrencilerin ilk 1-5. sırada tercih yapma durumunun diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu belirlendi. 6-10. sırada tercih yapma durumunun Sağlık Yönetimi öğrencilerinde daha yüksek olduğu ve 11 ve üzeri tercih sıralamasında da Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin yer aldığı görüldü (Tablo 5).

Tablo 3. Öğrencilerin ebeveynlerine ilişkin tanıtıcı bilgiler (n=91)

Ebeveynlerinin yaş dağılımı	Baba		Anne	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
35-39 yaş	1	1.1	12	14.5
40-44 yaş	17	18.5	35	42.2
45-49 yaş	36	39.1	23	27.7
≥50 yaş	25	28.3	12	15.7
Yanıtsız	12	13.0	9	9.8
Ebeveynlerinin öğrenim durumu	Baba		Anne	
Okur-yazar değil	6	6.6	17	18.7
Okur-yazar	8	8.8	14	15.4
İlkokul mezunu	17	18.7	40	44.0
Ortaokul mezunu	14	15.4	10	11.0
Lise mezunu	22	24.2	6	6.6
Üniversite veya yüksekokul mezunu	24	26.4	4	4.4
Gelir getirici bir işe sahip olma	Baba		Anne	
Evet	75	82.4	18	19.8
Hayır	16	17.6	73	82.2
Ailenin ekonomik durumu				
İyi	30	33.0		
Orta	52	57.1		
Kötü	9	10.0		
Toplam	91	100.0	91	100.0

Tablo 4. Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı bölge dağılımı (n=91)

Ailelerinin yaşadıkları bölge	Sayı	Yüzde
Marmara bölgesi	12	13.2
Ege bölgesi	2	2.2
Akdeniz bölgesi	12	13.2
İç Anadolu bölgesi	41	45.0
Karadeniz bölgesi	8	8.8
Doğu Anadolu bölgesi	7	7.7
Güneydoğu Anadolu bölgesi	9	9.9
Yerleşim yerine göre dağılım		
İl merkezi	45	49.5
İlçe merkezi	35	38.5
Köy	11	12.1
Toplam	91.0	100.0

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğunluğu seçtikleri bölümleri 6-10. sırada tercih etmiştir. Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin %42.1'i 1-5, hemşirelik bölümü öğrencilerinin %29.2'si, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin %8.3'ü ve sağ-

lık yönetimi bölümü öğrencilerinin %20.8'i eğitim gördükleri bölümü 1-5. sırada tercih etmişlerdir (Tablo 5).

Bölümlere göre, bölüm hakkında genel bilgi sahibi olma durumlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0.00$) (Tablo 6). Özellikle hemşirelik bölümü öğrencilerinin bölüm hakkında daha çok genel bilgiye sahip olduğu (%91.7), fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin ise %78.9 ile çocuk gelişimi ve sağlık yönetimi bölümüne göre daha fazla bölümlerle ilgili genel bilgiye sahip oldukları görüldü. Hemşirelik mesleğinin eski ve toplum gözünde yerleşik bir imaja sahip olmasının ve bu meslek grubuyla bireylerin toplumsal yaşamda daha sık karşılaşılıyor olmasının bu sonuçların oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin okudukları bölümlerle, mezuniyet sonrası iş olanakları konusunda yeterli bilgiye sahip olma durumları arasında anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0.00$) (Tablo 7). Mezuniyet sonrası iş olanakları hakkında, hemşirelik bölümünün %95.8'nin, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünün %87.5'nin, çocuk gelişimi bölümünün %78.9'nun ve

Tablo 5. Öğrencilerin bölümlere göre tercih sıralaması (n=91)

Tercih sıralaması	1-5. sırada tercih edenler		6-10. sırada tercih edenler		11 ve üst sırada tercih edenler		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bölümler								
Çocuk gelişimi	8	42.1	9	47.4	2	10.5	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	2	8.3	10	41.7	12	50	24	100.0
Hemşirelik	7	29.2	12	50	5	20.8	24	100.0
Sağlık yönetimi	5	20.8	14	58.3	5	20.8	24	100.0
Toplam	22	24.2	45	49.5	24	26.4	91	100.0

$p=0.035$; ki-kare: 13.51; SD: 6.

Tablo 6. Bölümlere göre bölümle ilgili genel bilgiye sahip olma durumu (n=91)

Bölüm ile ilgili bilgiye sahip olma durumu	Bilgisi var		Bilgisi yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bölümler						
Çocuk gelişimi	15	78.9	4	21.1	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	20	83.3	4	16.7	24	100.0
Hemşirelik	22	91.7	2	8.3	24	100.0
Sağlık yönetimi	19	79.2	5	20.8	24	100.0
Toplam	76	83.1	15	16.5	91	100.0

$p=0.620$; ki-kare: 1.77; SD: 3.

Tablo 7. Bölümlere göre mezuniyet sonrası iş olanakları hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumu (n=91)

İş olanakları hakkında bilgiye sahip olma durumu	Bilgisi var		Bilgisi yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bölümler						
Çocuk gelişimi	15	78.9	4	21.1	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	21	87.5	3	12.5	24	100.0
Hemşirelik	23	95.8	1	4.2	24	100.0
Sağlık yönetimi	15	62.5	9	37.5	24	100.0
Toplam	75	81.5	16	18.5	91	100.0

p=0.20; ki-kare: 9.80; SD: 3.

Tablo 8. Bölümlere göre aynı tercihi yapma durumu (n=91)

Aynı tercihi yapma	Evet		Hayır		Fikri yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bölümler								
Çocuk gelişimi	10	52.6	5	26.3	4	21.1	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	6	24.0	14	56.0	7	20.0	24	100.0
Hemşirelik	14	58.3	4	16.7	6	25.0	24	100.0
Sağlık yönetimi	14	58.3	8	33.4	1	8.3	24	100.0
Toplam	44	47.8	31	33.3	17	18.5	91	100.0

p=0.021; ki-kare: 12.2; SD: 6.

sağlık yönetimi bölümünün ise %62.5'nin bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak, öğrencilerin mesleklerine ilişkin, mezuniyet sonrası iş olanakları ile ilgili bilgiye sahip olduklarını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aynı tercihi yapma bakımından bölümler arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<0.00) (Tablo 8). Öğrencilerin tekrar sınava girdiklerinde aynı tercihi yapma durumunda fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin ancak %24'ünün tekrar aynı tercihi yapacağı görülmüştür. Diğer bölümlerde ise bu oran oldukça yüksektir.

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin okudukları bölümlerle, tercih sırasında yurt ve barınma olanaklarının etkisi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadı (p>0.00) (Tablo 9). Yurt ve barınma olanaklarının tercihte etkisinin çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin %26.3'ünde, hemşirelik bölümü öğrencilerinin %16.7'sinde, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin %12.5'inde ve sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin %8.3'ünde olduğu görüldü.

Öğrencilerin okudukları bölümle, tercih sırasında üniversitenin tanınmışlığının etkisi arasında anlamlı farklılık bulundu (p<0.00) (Tablo 9). Hemşirelik bölümü öğrencileri arasında üniversitenin tanınmışlığının tercih sırasında etkisinin en fazla olduğu (%33.3), sağlık yönetimi öğrencileri arasında ise üniversitenin tanınmışlığının etkisinin en az olduğu (%8.3) görüldü.

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin okudukları bölümle, tercih sırasında üniversitenin şehre yakınlığının etkisi arasında anlamlı farklılık bulundu (p<0.00) (Tablo 9). Öğrencilerin tercih yapmasında kendi ailelerine yakınlık durumunun etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Hemşirelik bölümü öğrencileri kendi ailelerinin bulunduğu şehrin yakınlığının tercihlerinde oldukça etkili olduğunu (%75.0) belirtirken, diğer bölümlerin öğrencilerinde bu oran daha düşüktür. Hemşirelik bölümünü %37.5 oranı ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin izlediği görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetine göre hangi bölümü ya da meslekleri tercih ettiklerine bakıldı-

Tablo 9. Bölümlere göre tercihi etkileyen bazı unsurlar (n=91)

Etki durumu	Bölümlere göre yurt ve barınma olanaklarının tercihte etkisi*							
	Etkili oldu		Etkili olmadı		Fark etmez		Toplam	
Bölümler	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çocuk gelişimi	5	26.3	12	63.2	2	10.5	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	3	12.5	19	79.2	2	8.3	24	100.0
Hemşirelik	4	16.7	16	66.7	4	16.7	24	100.0
Sağlık yönetimi	2	8.3	20	83.3	2	8.3	24	100.0
Toplam	14	15.2	68	73.9	10	10.9	91	100.0

Etki durumu	Bölümlere göre tercihte üniversitenin tanınmışlığının etkisi**							
	Etkili oldu		Etkili olmadı		Fark etmez		Toplam	
Bölümler	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çocuk gelişimi	2	10.5	14	57.9	3	15.8	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	–	–	23	41.7	2	8.0	24	100.0
Hemşirelik	8	33.3	15	8.3	1	4.2	24	100.0
Sağlık yönetimi	2	8.3	20	54.2	2	8.3	24	100.0
Toplam	12	13.0	72	78.3	8	8.7	91	100.0

Etki durumu	Bölümlere göre tercihte yaşadığı şehrin üniversiteye yakınlığının etkisi***							
	Etkili oldu		Etkili olmadı		Fark etmez		Toplam	
Bölümler	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çocuk gelişimi	3	15.8	11	57.9	5	26.3	19	100.0
Fizyoterapi ve rehabilitasyon	9	37.5	10	41.7	5	20.8	24	100.0
Hemşirelik	18	75.0	2	8.3	4	16.7	24	100.0
Sağlık yönetimi	5	20.8	13	54.2	6	25.0	24	100.0
Toplam	35	38.5	36	39.6	20	22.0	91	100.0

*p=0.640; ki-kare: 4.44; SD: 6. **p=0.028; ki-kare: 14.5; SD: 6. ***p=0.01; ki-kare: 22.13; SD: 6.

ğında kız öğrencilerin %36.2'sinin hemşirelik, %27,6'sının fizyoterapi ve rehabilitasyon, %19'nun da çocuk gelişimi mesleğini tercih ettiği görüldü. Sağlık yönetimi bölümünün erkek ve kız öğrenciler tarafından tercih edilme oranları farklı gibi görünse de, istatistiksel açıdan fark bulunmadı ($p>0.00$) (Tablo 10).

Araştırma dahilinde olan öğrencilerin tercih sıralamasında, cinsiyete göre anlamlı fark bulundu ($p<0.00$). Cinsiyete göre bölümlerini tercih sıralamasında, kız öğrencilerin tercih ettikleri bölümlerin çoğunlukla 1-5. sırada olduğu, erkek öğrencilerin ise tercihlerinin 6-10. sıralarda yer aldığı görülmüştür (Tablo 11). Elde edilen sonuçlara baktığımızda, kız öğrencilerin tercih ve meslek seçiminde erkek öğrencilere göre daha bi-

linçli oldukları düşünülebilir.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin cinsiyeti ile bölümle ilgili bilgiye sahip olma durumu arasında anlamlı farklılık bulundu ($p<0.00$). Kız öğrencilerin %93.1'inin, erkek öğrencilerin %67.6'sına göre bölümle ilgili yeterli bilgiye daha fazla sahip oldukları görüldü (Tablo 11).

Benzer şekilde öğrencilerin cinsiyeti ile eğitim gördükleri meslekle ilgili yeterli bilgiye sahip olma durumu arasında anlamlı farklılık bulundu ($p<0.00$) ve kız öğrencilerin %93.1'inin erkek öğrencilerin %64.7'sine göre daha fazla meslekle ilgili bilgiye sahip olduğu görüldü (Tablo 11).

Tablo 10. Öğrencilerin cinsiyetine göre bölüm tercih durumu (n=91)

Bölüm tercih	Çocuk gelişimi		Hemşirelik		Fizyoterapi ve rehabilitasyon		Sağlık yönetimi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kadın	11	19.0	21	36.2	16	27.6	10	17.2	58	100.0
Erkek	8	24.2	3	9.1	8	24.2	14	42.4	33	100.0
Toplam	19	20.9	34	26.4	24	26.4	24	26.4	91	100.0

p=0.10; ki-kare: 11.2; SD: 3.

Tartışma

Bireyler yükseköğretime, bir alanda bilgi sahibi olma isteği ve belki daha da öncelikle bir meslek sahibi olmak için girmektedir. Bu bakımdan, bir yükseköğretim programının seçilmesi aynı zamanda bir mesleğin seçilmesi anlamına gelmektedir. Günümüzdeki hızlı top-

lumsal değişim farklı mesleklerin ortaya çıkmasına neden olurken, bazı mesleklerin toplumsal statüsü ile ekonomik olanaklarının azalmasına yol açmaktadır. Bu durum bir meslek alanını tercih edecek öğrenciler için önemli bir sorun olmaktadır. Meslekler toplumun değişmesi ve insanlığın ileriye doğru gitmesinde toplum-

Tablo 11. Cinsiyete göre tercih durumu (n=91)

Cinsiyet	Cinsiyet ile tercih sırası arasındaki ilişki*						
	Kadın		Erkek		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Tercih sırası							
1-5. sıra	19	32.8	3	9.1	22	24.2	
6-10. sıra	25	43.1	20	60.0	45	49.5	
≥11 sıra	14	24.1	10	30.0	24	26.4	
Tercih yapmada etken	Cinsiyet ile tercih yapmada etken ilişkisi**						
	Kendi isteği	41	70.7	23	67.6	64	69.6
	Ailesinin isteği	11	19.0	6	17.6	17	18.5
	Arkadaşlarının isteği	1	1.7	1	2.9	2	2.2
	Öğretmen yönlendirmesi	5	8.6	3	8.8	8	91.0
Bölümle ilgili bilgili olma	Cinsiyet ile bölümle ilgili bilgili olma durumu***						
	Bilgisi var	54	93.1	23	67.6	77	83.7
	Bilgisi yok	4	6.9	10	32.4	14	16.3
Meslekle ilgili bilgi durumu	Cinsiyet ile meslekle ilgili bilgili olma durumu****						
	Bilgisi var	54	93.1	22	64.7	76	82.6
	Bilgisi yok	4	6.9	9	29.4	13	15.2
	Fikri yok	—	—	2	5.9	2	2.2

*p=0.039; ki- kare: 6.49; SD: 2. **p=0.000; ki-kare: 5.54; SD: 8.

p=0.000; ki- kare: 5.96; SD: 8. *p=0.000; ki-kare: 6.14; SD: 6.

sal içerikli bir görev üstlenmiş durumdadır. Her toplum kendi gözünde mesleklere statü vermekte ve ayrıcalık tanımaktadır.^[9] Sarıkaya ve Khorsid'e^[7] göre, insanlar ömürlerinin yaklaşık üçte birini kapsayan meslek faaliyetlerinden doyum beklerler. Bu alanlarda hizmet vermenin bireyin insanlara "yardım etme, iyileştirme, yaşam kalitesine artı değer katma vs." gibi pek çok açıdan bireysel doyuma da neden olduğu söylenebilir.

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji meslek çeşitlerinin artmasına, var olan mesleklerin nitelik değiştirmesine ve giderek karmaşıklaşmasına neden olmaktadır. Gençler meslek seçimi gibi önemli bir karar aşamasında, kendilerine açık seçeneklerin sürekli değişmesi, toplumda mesleklere ilişkin değerlerin hızlı bir değişim içerisinde olması nedeniyle güçlük yaşamaktadırlar.

Meslek seçimi, 15 yaştan başlayıp 25 yaşa kadar uzanan "keşif dönemi" olarak tanımlanmaktadır.^[5] Meslek seçimi sürecinde bireylerin etkin ve doğru karar verebilmelerini etkileyen faktörler; bireyin kişiliği, geleceğini nasıl kurguladığı, ailesi ve ailesinin beklentileri, yükseköğretim sınavında aldığı puan, sosyo-ekonomik koşulları, üniversitelerinin gelişmişliği, mesleğin çekiciliği gibi tanımlanabilir.

Bireyin kendisini gerçekleştirme, sezmiş olduğu mesleğin gerektirdiği niteliklerle, onun sahip olduğu nitelikler arasındaki uygunluğa bağlıdır. Bireyin seçtiği meslek, onun işinde başarılı ve mutlu olup olmayacağı yanında, gelecekte iş bulup bulamayacağını, nerede yerleşip kimlerle etkileşimde bulunacağını da belirler. Ayrıca, meslek kişinin değer yargılarını, dünya görüşünü ve alışkanlıklarını, belli biçime sokan etkilerde sahiptir.^[10]

Yapılan araştırmada, Sağlık Bilimleri Fakültesi'ni tercih eden öğrencilerin çoğunluğunun Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi mezunu olması, öğrencilerin eğitim altyapılarının iyi olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular diğer çalışmalarla da benzerlik göstermektedir.^[7,11-13]

Araştırmaya katılan öğrencilerin yerleşim yerine bakıldığında, üniversite öncesinde yarısı kent merkezli olup, yarısı da kırsal kesim özelliği gösteren ilçe ve köy merkezlerinde yaşamaktadır. Yine, öğrencilerin en çok İç Anadolu Bölgesi'nden geldiği görülmektedir. Bu durum ayrıca, öğrencilerin üniversite tercihlerinde yaşadıkları yere yakınlığın etken olduğu sonucunu da destekler niteliktedir.

Araştırmada cinsiyet ve bölüm ya da meslek seçimi-

ne baktığımızda, özellikle hemşirelik bölümünün diğer bölümlere oranla daha çok kız öğrenci tarafından tercih edildiği, yine kız öğrenci ağırlığında bunu fizyoterapi ve rehabilitasyon ile çocuk gelişimi bölümlerinin izlediğini görmekteyiz. Toplumsal cinsiyet rolleri kadınlara ve erkeklerle sosyalleşme süreçlerinde öğretilir, içselleştirilir. Özellikle toplumumuzda, hemşirelik ve çocuk gelişimi meslekleri toplumsal cinsiyet açısından da ele alındığında "kadına özgü" meslek grubu olarak adlandırılmaktadır. Bu da öğrencilerin tercihlerinde etkili olmaktadır.

Kadınların büyük bölümü, kendi cinslerinin yoğun olarak yer aldıkları mesleklerde yığılmaktadır. Öğretmenlik, hemşirelik gibi özellikle kadınlık rolleri ile örtüşen ve kadının da özellikle "bakım veren ve destekleyen" rolü kadınların doğasına uygun meslekler olarak algılanma eğilimindedir.^[14] Araştırma sonuçlarında benzer sonuçlar elde edilmiş olup, kız öğrencilerin büyük bir bölümü "kadınlık mesleği" olarak atfedilen hemşirelik, fizyoterapi ve rehabilitasyon ve çocuk gelişimi bölümlerini tercih etmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğu tercih yaparken meslekleri hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Yapılmış diğer çalışmalar da benzer şekilde sonuçlar vermiştir.^[7,14,15]

Araştırmada öğrencilerin tercih sırasına göre meslek seçimine baktığımızda, çoğunlukla tercih sıralamasının 6-10. sıralarda olduğu görülmüştür. Ayrıca kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin eğitim gördükleri bölümleri tercih etme sıralamalarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. 1-5. sırada tercih yapma oranının kız öğrencilerde daha fazla olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, tercihlerin bilinçli ve farkındalığı yüksek bir seçim olduğu söylenebilir. Sarıkaya ve Khorsid'in^[7] araştırma sonuçlarına göre de öğrencilerin %59'u 1-6. sırada tercihte bulunmuştur.

Eğitim durumuyla ilişkili olduğu düşünülen gelir getirici bir işe sahip olma durumunda anne ve baba arasında bir farka neden olmaktadır. Babaların büyük bir çoğunluğu bir işe sahipken (%82.4) annelerin sadece %20'si gelir getirici bir işe sahiptir. Bu durumun eğitimle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin önemli bir kısmının eğitim gördükleri bölümleri tercih ederken, üniversitenin yurt ve barınma olanaklarından düşük düzeyde etkilendikleri görülmüştür. Yine, üniversitenin tanınırlığının hemşirelik bölümü öğrencilerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bölümler için ise, üniversitenin tanınmış-

lığının, öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerini tercih ederken düşük düzeyde etkisinin olduğu görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş olanakları hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Bu oran hemşirelik bölümünde daha fazla artmaktadır. Hemşirelik mesleğinin toplum tarafından kabul görmüş bir meslek olmasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir. Bu sonucun da öğrencilerin tercihlerini bilinçli olarak yaptığının bir ifadesi olduğu düşünülmektedir.

Sağlık yönetimi, hemşirelik ve çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin çoğunluğu sınava tekrar girdikleri takdirde yeniden aynı tercihi yapacaklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak bakıldığında, öğrencilerin eğitim aldıkları bölümlerini ve mesleklerini bilinçli seçtikleri ve seçimlerinden memnun oldukları görülmektedir.

Sonuç olarak, araştırmada yeni eğitim öğretim çalışmalarına başlamış olan Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne kayıt yaptıran öğrencilerin genel profilinin ortaya konması ile; öğrencilerin tercih yaparken meslek ya da bölümle ilgili bilgilerinin üniversitenin tercihte çekici bir etken olup olmadığı, kentin kendi ailelerinin ikamet ettiği yerlere yakınlığının etkinliğine, cinsiyetin tercihte nasıl bir etki yarattığına durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Genel olarak bakılacak olursa, öğrencilerin tercih sıralamasının çoğunluğu 6-10. sırada olup, meslekle ve bölümle ilgili genel bilgiye sahip oldukları ve doğrudan sağlık sektöründe bir bölüm tercihi yaptıkları ve ailelerinin yakınında bir kentte eğitime devam etmede istekli oldukları saptanmıştır.

2009-2010 eğitim-öğretim döneminde öğrenci almaya başlayan Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin hızlı bir ivmeyle eğitim-öğretim hayatında yerini aldığı görülmektedir. Bulunduğu noktadan hızla yükselerek öncü bir rol üstlenebilmesi, öğrencilerin beklentilerini karşılayabilmesi için; teknik ve insan kaynakları altyapısının güçlendirilmesinin, görsel ve yazılı medya aracılığıyla tanıtım aktivitelerine ağırlık verilmesinin, mesleklerin tanıtımına ve öğrencilerin kariyer planlamalarına yönelik eğitimler planlanmasının, rehberlik ve danışma hizmetlerinin profesyonel olarak yürütülmesinin yararlı olacağı düşünülebilir.

Bu çalışmanın sonuçları sadece araştırmanın yapıldığı üniversite ve fakültede değil sağlık alanında kurulum aşamasında olan genç üniversitelerin/fakültelerin de gelişiminde yapılacak değişikliklerin planlanması

ve yapının güçlendirilmesi çalışmalarında oldukça yararlı olacaktır.

Kaynaklar

1. Erdoğan İ. Çağdaş eğitim sistemleri. 5. baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık; 1995.
2. Karaca S. Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma konusundaki kaygı düzeylerinin incelenmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu; 2005.
3. Altun İ. Kocaeli Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin kişisel değerleri ve meslek seçimlerine etki eden faktörler". I. Uluslararası & VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Antalya: 2000. s. 75-7.
4. Kuzgun Y. Meslek danışmanlığı. 2. baskı, Ankara: Doğu Matbaacılık; 2000.
5. Yanikkerem E, Altıparmak S, Karadeniz G. Gençlerin meslek seçimini etkileyen faktörler ve benlik kaygıları: Manisa Sağlık Yüksekokulu örneği. Hemşirelik Forumu Dergisi 2004;7(2):60-7.
6. Ünal Ş. Hayatta önemli bir dönüm noktası: Meslek seçimi. <http://www.ilkadimdergisi.com>.2006 Eylül.
7. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2009;7(2):393-423.
8. <http://yogm.meb.gov.tr/devletogrenci/2010>. (Erişim tarihi: Ağustos 2011).
9. Karakuş A, Karadağ N, Birgili F, Işıkkay Ç, Çadır G, Çeker D. Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğine bakış açıları ile mesleği tercih etme durumları. Hemşirelik Forumu Dergisi 2005;5(1):17-20.
10. Küçükcalay AM. Türkiye'de planlı dönemde kadın nüfusu ve kadın işgücü istihdamındaki gelişmeler. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 1998;S.3(Güz):35-44.
11. Kuzulu K, Koçak F. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelmelerini etkileyen faktörler ve değerler sistemi. 3. Uluslararası Katılımlı Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu (Bildiri Kitabı) (8-10 Eylül 1997) İstanbul: 1997. s. 120-8.
12. Sezgin A, Yalçınkılıç G. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili bilgi görüş düzeylerinin okuldaki başarı düzeyi ile ilişkisi ve değişme düzeyi. 3. Uluslararası Katılımlı Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu (Bildiri Kitabı), (8-10 Eylül 1997) İstanbul: 1997. s. 130-40.
13. Tunç G, Akansel A, Özdemir A. Hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. 4. Uluslararası 11 Ulusal Hemşirelik Kongresi; 2007.
14. Türkdöğen O. Çağdaş Türk sosyolojisi kitabı. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık; 2003.
15. Yelken K. Orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini ve meslek seçimini etkileyen faktörler "Sakarya il merkezi örneği". [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2008.